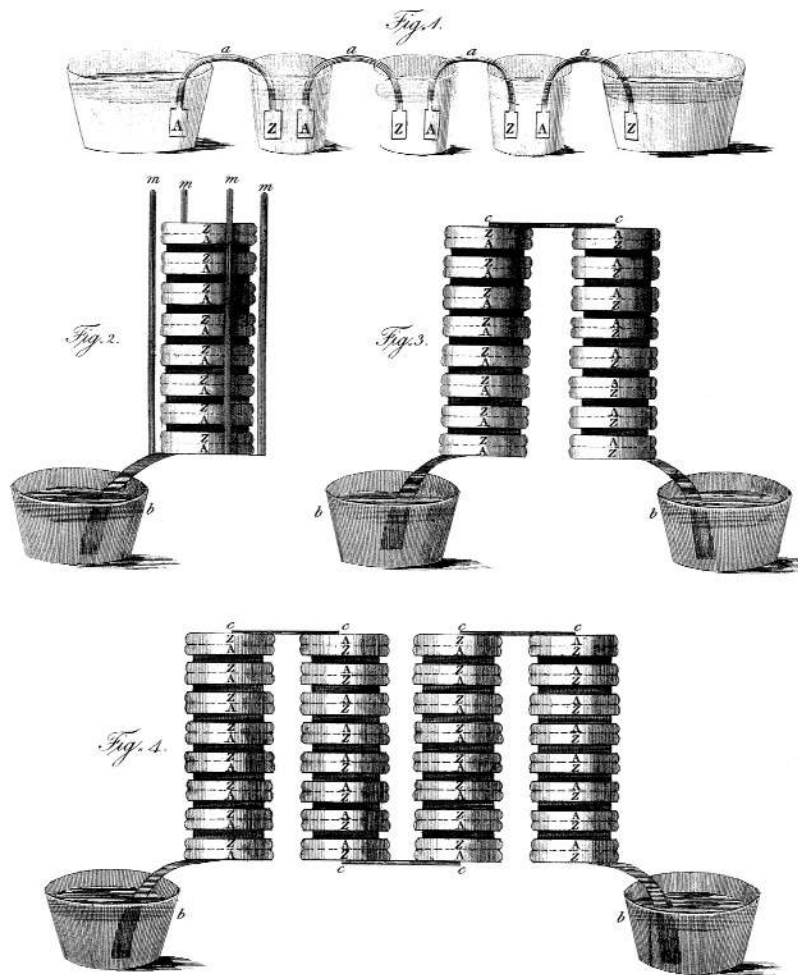

LVNÆ DIE 17 M. AVGVSTI A. 2015

A.d. XVI Kal. Septembres a. MMXV

I 8 7

M E L L I S S A

FOLIA PERENNI LATINITATI DICATA

AVSPICIIS DOMVS ERASMIANÆ ET ACADEMIÆ LATINITATI FOVENDÆ
SEXIES IN ANNO EDITA

EDITOR RESPONSALIS
Gaius Licoppe

REDACTRIX
Francisca Deraedt

Avenue de Tervueren, 76, Tervurenlaan, B - 1040 Bruxellis.
Tel. + 32 (0) 475.47.55.18 / g.licoppe@skynet.be / www.fundatiomelissa.org
Bureau de dépôt : 4210 Burdinne - n° d'agrément P912128

QVID MINIMUM SIT DISCIPVLOS DOCENDVM

– scripsit Gaius Licoppe (III) –

In Occidente, praesertim in regionibus ubi vivunt multi mahumetani, apud plerosque cives detegitur «islamophobia», quae vocatur; qui sensus augetur, si fit ictus islamismorum tromocratorum. Tum civitatum regentes praedicant istos furiosos islamistas non esse confundendos cum pacificis incolis mahumetanis.

Oportet rem attente consideremus. Religio islamica solum nititur *sunna*, quae constat e Corano et *badith*, i.e. ingenti summa traditorum, ad acta et verba Mahumeti eiusque comitum spectante; *sunna* est immutabilis.

Mahumetus voluit suos fideles unum tantum populum componere, qui vocaretur *umma*, atque ipse suam religionem armis imposuit toti pæninsulae Arabicae. *Umma* extensa est in regiones, quae bello postea factae sunt mahumetanæ; ibi pauci tantum non mahumetani supererant.

Mahumetanorum condicio funditus mutata est, cum, spe melioris vitae allekti, multi vicesimo saeculo migraverunt in Europam, ubi multo minor incolarum pars fuerunt; se accommodare debebant institutis et moribus non solum differentibus, sed etiam a propria religione discrepantibus; quare plerique impediti sunt ne cum hospitibus commiserentur.

Fatendum est ferocissimos tromocratas in immutabili *sunna* omnia verba et exempla invenire, quibus eorum acta comprobentur; *sunna* nituntur islamistae salafitae (qui *islam* originale restituere volunt), inter quos numerantur ferocissimi tromocratae recentis rebellionis Daesh a nobis ut ignominiosi barbari habiti.

In Corano leguntur inter multa similia v.g. haec: «Quid est evanidum gaudium huius vitae cum futura comparatum, nisi res minimi momenti» (*Surata IX*, 38); «Nisi ad pugnandum provolatis, Allah vos cum dolore castigabit» (*Sur. IX*, 39).

In secunda huius symbolae parte rettuli iam a medio nono saeculo apparuisse sectam Mutazilitarum, qui *sunnam* ope rationis considerare volebant; tantum tamen constabant e paucis doctis, quorum rationis cultus tyrannis displicebat; non mirum ergo si quarto decimo saeculo iam non exstabant.

Nostris temporibus nonnulli sunt docti mahumetani, qui iterum *sunnam* rationaliter examinent. Unum exemplum eligam, Malek Chebel,¹ doctorem anthropologiae, ethnologiae, scientiae religionum necnon scientiae politicae, in Algeria anno 1953 natum; qui vir docuit in compluribus universitatibus, Sorbona, Berkeley et UCLA Stanfordiae in California. Interrogatus a diurnario in diario Bruxellensi *Le Soir* die 14 m. Februarii a. 2015 edito, multa respondet e quibus praecipua seligo.

Ipse creavit locutionem «Islam Luminum»; *Islam*

ita reformare in animo habet, ut fiat liberalis; tamen comperit eo plures fideles fieri atheistas, quo liberalior fiat religio mahumetana.

De verbo Corano dicit id significare «recitationem»; esse verbum Dei (Allah). Coranum gradatim edictum esse a Mahumeto nec paucos asseclas verba Prophetae conscripsisse. Fuisse quoque, qui Coranum totum memoria tenerent; tempore enim Mahumeti Coranum ore tantum esse transmissum; ipsum non curavisse de recensione neque de ordine *suratarum*. Post eius mortem compertum esse diversa scripta exstare, quae diversimode intellegerentur. Primos califas voluisse textum unicum et comprobatum habere; cetera scripta fuisse delenda.

Nunc, ait Malek Chebel, exstat Coranus Sunnitensis, Coranus Siitensis et Coranus Africanus, sed nulla est auctoritas religiosa, cui sit potestas unum vel alium comprobandi. In Corano paucae sunt narrationes; Coranus potius edicit leges regulasque. Malek autem Chebel putat Deum de regimine politico non curare; omnia ei convenire.

Quaestioni, quid sit *sharia*, respondet hoc significare iussa et viam Propheti sequi. Praescribitur, exempli gratia, ut furis manus secetur, ut feminae domi maneant, ut feminae hereditas minor sit quam ea viri; haec regulae in usu sunt in Arabia Saudiana.

Conservatores autumant legem *sharia* esse immutabilem; reformistae contra eam aptare volunt nostris temporibus. Arabia Saudiana et Irania theocratica dicunt reformistas esse infideles. Malek autem Chebel censet *Islam* aptandum esse circumiacentibus condicionibus, respectu tamen Corano. In meschitam convenire solus est ritus fidelibus obligatorius. Nemo quemquam speculatur, nemo est, cui peccata sint confitenda; unusquisque suam religionem suo modo tantum coram Deo fingit.

Interrogatus quid sit *djihad*, Melek Chebel respondet duas esse significationes, unam positivam, alteram negativam. Positiva eaque praecipua vult hominem conaminibus meliorem fieri, negativa est bellum sacrum, quod iam fiebat tempore Prophetae. In Corani paradiso non solum virgines viris promittuntur, sed etiam iuvenes feminis; haec tamen felicitas reservatur optimis fidelibus. Contra sibi mortem consciscere Corano imperative vetatur; is qui hoc fecit, recta via mittitur in inferna ac ne sepelitur quidem.

Interrogatus num liceat Prophetae imagines fingere, respondet interdictionem nullo loco esse scriptam.

Quamquam in Corano scriptum est feminam non esse viro aequalem, Malek Chebel dicit se feminam habere viro aequalem; negat etiam feminam esse

impuram.

Homosexualitas estne interdicta? Respondet eam non esse licitam, non tamen interdictam; agi de fecunditate fovenda.

Quid denique de velo? Nihil impositum, ait; sunt modi vestiendi, differentes in diversis regionibus.

Ut patet e verbis huius mahumetani docti et liberalis, difficile est mahumetanis ordinariis viam novam invenire, quæ apta sit hodiernis institutis et moribus

in Occidente; non mirum ergo si plerique pergunt se gerere ut extraneos. ☞

1. Qui vir complures libros divulgavit, quorum recentiores sunt: *Dictionnaire amoureux de l'Islam* (Plon, 2004), *Manifeste pour un Islam des Lumières* (Hachette, 2004), *Le Coran pour les nuls* (Éditions First, 2008), *Coran*, traduction française (Fayard, 2009).

DE CROATIS BURGENLANDIENSIBVS

– scripsit Michael Hirschler –

Hodiernis temporibus, quibus Europæ civitates Imagis magisque Unione Europæa inter se consociatæ sunt, varietatem Europæ ethnicam cognoscere omnium nostrum interest. Ex ea re hæc symbola allophylo quodam ethnico in Austria viventi dedicatur. Gentem enim, quæ «Croati Burgenlandienses» vocatur, in brevi conspectu pono. Hæc commentatio ergo est breviarium de historia cultu linguaque Croatorum Burgenlandiensium agrum confinem Austriæ Hungariæ Sloveniæ hodiernæ incolentium et nomen suum a Burgenlandia, Austriæ civitate maxime orientali, accipientium.

Intra illos sex allophylos ethnicos circulos in Austria ex legibus approbatos, qui sunt Carinthii Sloveni, Hungari Burgenlandienses, Romanes et Sinti sicut Cechi et Slovaci, Croati Burgenlandienses plurimi sunt.¹ Croatos Burgenlandienses circiter 25.000 esse æstimatur, quamquam secundum proximum populi recensum anno 2001 actum circiter 19.000 homines se lingua Croatica Burgenlandiensi loqui professi sunt.²

Croatorum Burgenlandiensium historia ante 500 fere annos oritur: cum Turci enim in Primo bello Turcico contra Vindobonam urbem proficiscerentur, non solum agros regionesque vastaverunt, sed etiam multos ex populo homines rapuerunt interfeceruntve. Magnis rerum commutationibus a Turcis effectis regiones Hungariæ Occidentalis Austriæque Inferioris hodiernæ usque ad Vindobonæ portas pertinentis quoque graviter adflictae sunt. Quia autem Erdody et Batthyány comitibus latifundia non solum in Hungaria Occidentali, sed etiam in Croatia hodierna sita erant, comites regionem vastatam multitudine Croatorum frequentare constituerunt.³ Itaque circiter 100.000

Croati coloni in Hungaria Occidentali et in partibus Austriæ Inferioris hodiernæ, quæ Campus Moravæ vel Germanice *Marchfeld* vocatur, inter 1533 et 1584 fere annos collocati sunt.⁴ Edicto a Cæsare Ferdinando I exarato Croatis lingua et moribus suis uti licet.⁵ Iis quoque sacerdotes Croatici erant, ut dei cultus in lingua Croatica celebrare possent.⁶

Croati cum illi in Campo Moravæ viventes cursu temporum linguam Slavicam moresque omitterent et se ad populum Germanicum linguamque eius accommodarent, illi in Hungaria Occidentali regione viventes linguam et mores suos tenere potuerunt, quoniam imperio Austro-Hungarico anno 1867 post Conventionem Austro-Hungaricam constituto Burgenlandiæ hodiernæ regio ab Hungariæ parte administrata est. Nam lege quadam Hungarica anno 1868 perlata, quæ in scholis exercebatur, linguam in disciplinis adhibitam ipsam per se decernere licuit – ergo lingua Croatica in disciplinis scholaris variis adhibita est.⁷

At longum non fuit et tempora mutata sunt: anno enim 1907 lex scholaris reformata est, cum «lex Apponyi», quæ dicitur, a culturæ ministro Hungarico, nomine Alberto Apponyi, perlata esset. Nunc enim, cura civilis non solum ad scholas civiles, sed etiam ad ecclesiasticas pertinuit et lingua Hungarica una et sola lingua disciplinarum facta est. Quam ob rem lingua Croatica in scholis uti non iam licuit.⁸

Anno 1919 fœdere Sancti Germani post Primum bellum mundanum composito «lex Apponyi» abrogata et lingua Croatica iterum in scholis adhibita est (articulus 68).⁹ Præterea eodem tempore Croatis in Hungaria Occidentali viventibus res magna mutata est, cum fines novi imperio Austro-Hungarico victo et dilapso directi

essent. Hungaria Occidentali ad Austriam annexa hæc regio civitas Austriaca nona creata est. Quæ abhinc Burgenlandia appellatur. Terra autem, in qua Croati usque ad hoc tempus «convivebant», nunc in partes tres divisa est, quæ sunt Austria, Hungaria et Slovacia hodierna. Ex ea re mutatio ad commercium vitamque socialem pertinens consecuta est. Urbes enim mercatoriæ magnæ, quæ Scarabantia Savariaque erant, ab Hungaris tentæ sunt, ut Croati Vindobonam vel Græciam (caput Styriæ) movere coactarentur. Ab eo tempore Croati Hungariam Occidentalem colentes nunc «Croati Burgenlandienses» nominantur.¹⁰

Austria anno 1938 ad Imperium Germanicum adiuncta Croati Burgenlandienses iterum depressi sunt, quia ex. gr. magistris discipulisque lingua Croatica in scholis uti denuo interdictum est. Immo vero consilium captum esse dicitur, ut ad ibi homines Theodiscos collocandos Croati ex sua regione deportarentur... sed belli turbationis causa hoc propositum numquam peractum est.¹¹

Post hoc crudelissimum bellum et post tempus, quo Austria decem annos ab quattuor auxiliariis obsessa est, tempus melius cœpit – etiam pro Croatis Burgenlandiensibus: anno 1955 Pactum civitatis Austriacæ subscriptum est, quo in articulo septimo etiam allophylosum ethnicorum iura statuta sunt. Secundum eum articulum Croatis Burgenlandiensibus et Slovenis Carinthiis hæc iura sunt (in delectu):¹²

- Hominibus, qui Croatorum Burgenlandiensem vel Slovenorum Carinthiorum gentem attingunt, iura eadem sunt, ut omnibus aliis Austriæ civibus.
- Iis circulos, concilia et nuntios in lingua sua habere ius est.
- Ius quoque est in scholis Croatice atque Slovenice doceri.
- In regionibus, ubi homines habitant, qui allophylosum ethnicorum gentem quandam tenent, est lingua publica non solum lingua Theodisca, sed etiam lingua Croatica Slovenicaque.
- Præterea iis ius est significationes designationesque topographicas bilingues habere.

Equidem non est satis, si iura solum in chartis scribuntur, nam hæc insumenda quoque sunt. Diu Croatis Burgenlandiensibus pro iuribus suis in pacto civitatis Austriacæ constitutis pugnandum fuit. Exempli gratia, denique anno 2000 primæ tabulæ bilingues in Burgenlandiæ vicis Croaticis positæ sunt (ergo multis annis post, cum pactum civitatis Austriacæ conscriptum esset!)

Sed intendamus nunc animum nostrum breviter ad linguam Croaticam Burgenlandiensem:

Per totum tempus hi Croati cum patria primigenia sua tam parve cohærebantur, ut cursu temporum e. gr. natura linguæ eorum aliter progressa sit quam Croatorum in Croatæ hodiernæ regione viventium.¹³ Quam ob rem multa verba a Croatis Burgenlandiensibus aliter exprimuntur et pronuntiantur. Ceterum verborum vis cursu temporum quoque mutata est. Cum Croatus quidam Burgenlandiensis verbum *trudan* dicit,

Tabula geographica, in qua vici Croatici Burgenlandienses inscripti sunt (fons: <http://www.brvatskicentar.at/images/landkarte.JPG>).

«defessus sum» sentit, sed Croatus quidam e Croatia sub hoc verbo «prægnas sum» intellegit. Differentia ergo magna! Croatos Burgenlandienses multis verbis archaicis uti linguisticæ aspectu dicitur, quia consonantium mutatio progressioque non similes erant ut apud Croatos in Croatia viventes. Tamen Croatorum Burgenlandiensem lingua per se ipsa progreditur et verborum thesaurus partim mutatus est. Nam vicini recti causa hominum Theodisce atque Hungarice loquentium Croati Burgenlandienses verba varia ex linguis iis assumpserunt et in linguam Croaticam vertunt. Talia verba, exempli gratia, sunt: Hungarice *ablak* – Croatice Burgenlandienses *oblok* (haud *prozor*, Latine «fenestra») vel Theodisce *wünschen* – Croatice Burgenlandienses *bijenčati* (aut *čestitati*, Latine «gratulari») et cetera.

Linguæ Croaticæ Burgenlandiensi dictionaria sicut grammatica et orthographia propria sunt. Croati Burgenlandienses quoque periodica et programmata radiophonica televisificaque propria habent: periodicum quoddam iam anno 1910 conditum et *Hrvatske novine* vocatum omnia septimana editur.¹⁴ Ab anno 1946 ecclesia Catholica (exactius dictum a Diocesi Sideropolitana) periodicum sub titulo *Crikeni Glasnik Gradišća* (Latine «Nuntius Ecclesiasticus Burgenlandiensis») edit. Ad hoc etiam sunt alia periodica ab Croatorum Burgenlandiensem circulis variis edita.¹⁵ Præterea, ut

iam breviter scripsi, Croatis Burgenlandiensibus programmata radiophonica televisificaque sunt, quibus ab anno 1979 cottidie 42 minutae programmata radiophonica et ab anno 1989 omni Die Solis semihoram programma quoddam televisificum, quod *Dobar dan, Hrvati* (Latine «Salvete, Croati») appellatur, in lingua Croatica Burgenlandiensi transmittuntur.¹⁶

Hæ res autem haud prohibent, quin lingua Croatica Burgenlandiensi non iam diu existere periclitetur. Nam factum est triste in multis vicis multos liberos non iam lingua Croatica Burgenlandiensi loqui, quia parentes ipsi cum iis Croatice non loquuntur, ut ingenium loquendi et legendi et scribendi magis magisque omittatur. Nihilominus omnem linguam dignam esse quæ ætati proximæ tradatur constat! Præcipue Aulæi ferrei anno 1989 excidendi et Unionis Europææ ab anno 2004 cum civitatibus orientalibus amplificandæ causa lingua Croatica Burgenlandiensi lucrum magnum fecit, quoniam hac lingua non solum linguam Slovenicam, Serbicam vel Bosnicam, sed etiam multas linguas alias Slavicas facilius intellegis discisque, quod in diebus hodiernis magni momenti videtur.

Tamen anno 2009 Unitarum Nationum Educationis Scientiæ Culturæ Ordo (UNESCO) linguam Croaticam Burgenlandiensem in lexicon illarum linguarum, quæ in periculo sunt, retulit.¹⁷ Lingua cum autem interit, mox etiam cultura et mores et identitas omittentur. Postremo gens quædam aboleset. Multæ sunt causæ, quibus gens allophyla ethnica subsistat. Equidem non solum leges, quibus iura asservantur, sed etiam gentis fortitudo et voluntas magni momenti sunt, ut in futura etiam existat. Præterea, ut opinor, homines alios de Croatis Burgenlandiensibus scire necesse est – etiam trans Austriæ fines. Utinam hæc commentatio ad melius cognoscendum afferat. Hoc eventurum spero. ☺

* Isabellæ Hölbl amicæ meæ carissimæ gratias maxime ago, ut legerit emendaveritque, quæ scripsi. Hanc commentationem aviæ avoquæ meo, Agathæ et Hermanno Fehér, dedico.

Hæc opera adhibita et per notas scripta sunt:

Nikolaus BENCISCS, «Die Anfänge des religiösen Lebens und die Reformation im Leben der burgenländischen Kroaten», in: Stephanus GEOSITS (ed.), *Die Burgenländischen Kroaten im Wandel der Zeiten* (Vindobona 1986) p. 53–58; Marinus BERLAKOVICH, *100 Jahre Hrvatske novine* (Ferreum Castrum 2011). Stephanus GEOSITS, «Die Bedeutung der katholischen Kirche für die Burgenländischen Kroaten», in: GEOSITS, *Op. cit.* p. 296–308; Johannus MUELLER, «Volksgruppenrecht – Volksgruppenschutz – Der Staatsvertrag 1955», in: GEOSITS, *Op. cit.* p. 345–353; Geraldus SCHLAG, «Die Kroaten im Burgenland 1918–1945», in: GEOSITS, *Op. cit.* p. 171–221; Felix TOBLER, «Die kroatischen Länder von der Mitte des 15. Jahrhunderts bis zur Mitte des 16. Jahrhunderts. Ursachen für die Auswanderung der Kroaten aus ihrem ursprünglichen Siedlungsgebiet», in: GEOSITS, *Op. cit.* p. 8–14; Felix TOBLER, «Herkunft und Wanderung», in: GEOSITS, *Op. cit.* p. 15–22; Felix TOBLER – Johannus SEEDOCH – Nikolaus BENCISCS, «Die Geschichte des Schulwesens

der burgenländischen Kroaten», in: GEOSITS, *Op. cit.* p. 144–168; Josephus VLASITS, «Die Sprache der burgenländischen Kroaten», in: Geosits, *Op. cit.* p. 254–267; ÖSTERREICHISCHES VOLKSGRUPPENZENTRUM (ed.), *Burgenländische Kroaten, Österreichische Volksgruppenhandbücher 5* (Vindobona 1993); Franciscus PALKOVITS (ed.), *Symposion Croaticum. Gradišćanski Hrvati. Die Burgenländischen Kroaten* (Vindobona 1974); Bela SCHREINER, *Das Schicksal der Burgenländischen Kroaten durch 450 Jahre. Sudbina Gradišćanskib Hrvatov kroz 450 ljet* (Ferreum Castrum 1983).

1. Österreichisches Volksgruppenzentrum 1993, p. 8.
2. Cfr. Österreichisches Volksgruppenzentrum 1993, p. 15–17.
3. Tobler 1986a, p. 8–12; Tobler 1986b; Österreichisches Volksgruppenzentrum 1993, p. 9 sq.
4. Schreiner 1983, p. 14–19.
5. Schreiner 1983, p. 21.
6. Cfr. Benciscs 1986; Geosits 1986.
7. Schreiner 1983, 31 sq.
8. Schreiner 1983, p. 32 sq.
9. Cfr. Benciscs 1986, 159 sq. Ad fœderis Sancti Germani textum vide ex. gr. Österreichische Volksgruppenhandbücher, p. 18 sq.
10. Verbum «Burgenlandia» creatum est, quia hæc regio e comitatibus tribus, qui sunt *Eisenburg* et *Ödenburg* et *Wieselburg*, composita est. Hic verbum Theodiscum a Matthæo Meršćić-Miloradić, scriptore poetaque Croato Burgenlandiensi illo clarissimo, in linguam Croaticam versum est et *Gradišće* vocatur. Quam ob rem Croati Burgenlandienses in lingua sua *Gradišćanski Hrvati* appellantur.
11. Schlag 1986, p. 214–216.
12. Cfr. Österreichisches Volksgruppenzentrum 1993, p. 20 sq.
13. De lingua Croatica Burgenlandiensi vide Vlasits 1986; Österreichisches Volksgruppenzentrum 1993, p. 47 sq.
14. De illius periodici historia vide Berlakovich 2011. Etiam vide in reti <http://hrvatskenovine.at>
15. Vide hæc periodica in reti: *Novi glas* (Vide <http://www.hakovci.org/>), *Glasililo* (Vide <http://www.hkd.at>) vel *Panonski list* (Vide <http://www.paninstitut.com/>). Cfr. quoque Österreichisches Volksgruppenzentrum 1993, p. 34 sq.
16. Vide in reti <http://volksgruppen.orf.at/hrvati/>. Cfr. etiam Österreichisches Volksgruppenzentrum 1993, p. 34.
17. Cfr. <http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/index.php>.

Tabula bilinguis vici cuiusdam Croatici in Burgenlandia siti (auctoris imago).

DE LITTERIS SÆCVLI XVIII LATINIS PROLVSIO (II)

– scripsit Theodericus Sacré –

Iam ad carmina transeamus. Quanti Musa illo sæculo Isit æstimata, vel ex eo patet quod cum in hac Urbe in Christinae Suecorum olim reginæ memoriam condita esset Arcadum Academia, per duo fere sæcula Latina ibi poesis iuxta cum Italica est excolta. At viri litterarum studiosi, ubi Academiæ annales conscribunt, una carmina Italica mentione atque illustratione digna iudicant, quod Arcades optimæ poeseos speciem præbuerint exempla que imitanda proposuerint egregia. Quod ut ita sit, constat tamen Academicos in sessionibus suis Latina quoque recitasse carmina a sese excogitata; immo tria volumina publici sunt iuris facta, quibus talia poemata sæculi duodevicesimi Latina continebantur; legitur in his Horatii Burgundii (1679-1741), poetæ Brixiani, carmen didascalicum *De motu sanguinis* non invenustum atque Harveiana inventionem instinctum; ceterum, cum diversarum nationum poetæ in eam Academiam confluerint, Anglorum, Germanorum, Hispanorum, Batavorum carmina inibi offenduntur; cumque mulieribus etiam aditus ad Arcades patuerit, poetiarum quoque fetus Latini hic illic leguntur; hæc vero omnia penitus neglecta nunc iacent.

Habuerunt autem poetæ exempla, quorum vestigiis ingrederentur; nec solum veterum poetarum sibi exempla proponebant imitanda, sed etiam ad recentiora respiciebant, quæ optimæ notæ iudices, velut Scaliger, *Poetices* auctor et Morhofius, *Polyhistoris* scriptor, celebraverant atque quodammodo sacraverant. Pro divino ergo poemate habuerat Scaliger Hieronymi Fracastorii carmen de morbo Gallico, sæculo decimo sexto emissum. Itaque posteriore sæculi duodevicesimi parte medicus quidam Frisiacus, nomine Coopmansius, ut morbum quendam novum eumque periculosissimum versibus exprimere quæque ei medicina esset adhibenda exponere voluit, Fracastorii *Syphilida* ante oculos usque habebat dum *Varida* sive de variolis carmen pangit, quod et publice recitavit. Multa ille quidem e Fracastorio sumpsit, at alio detorsit. Namque, exemplum ut afferam, fabulam quandam Syphili pastoris excogitaverat humanista ut, unde ortus esset morbus Gallicus, explicaret; huic æmulatus Coopmansius nympham quandam induxit loquentem, quæ, spreta ab adolescente, morbum variolarum hominum generi inflixit. Egregium ergo erat hoc bonæ imitationis exemplum, quod mox per totam Europam vulgatum est, quodque etiam versibus Germanicis est redditum; quin immo interpres Theodiscus id perhibebatur fuisse ipse Goetheus. Obiter hic id mihi liceat repetere quod opere quodam docto bene ostendit Yasmina Haskell, sæculum illud duodevicesimum ceu auream fuisse ætatem carminum didascaliorum: nihil enim erat quod

non didascalice expoliri posse crederetur, ac mirus fuit eiusmodi carminum proventus; primas autem in eo genere facile egit sodalitas Ignatiana, vel qui ex eorum gymnasiis prodierant. Hinc Alexander ille Volta (1745-1826) Neo-Comensis in adulescentia, circa annum eius sæculi sexagesimum, carmen exaravit didascalicum de variis quæstionibus physicis, quo et vim illam electricam attigit et de pyrio pulvere sive pulvere nitrato disseruit eiusque in re bellica usum clare et dilucide exposuit:

Hinc cœpere cavæ secreta per avia terræ
Infernas temptare vias cæcosque meatus:
Scilicet excurrunt per subterranea castra,
Deveniant donec celsæ fundamina molis.
Hic ubi castrenses fodere capacius antrum,
Pulveris aptus nitrati glomeratur acervus.
Dein patulos aditus iterum ingesto aggere terræ
Præcludunt reducemque viam retroque relictum
Passim iter obstruere et cava subterranea certant.
Tantum escâ instructum servant de more foramen,
Conceptos ut ad ima vehat, quasi nuntius, ignes,
Opportunum ubi tempus adest quo tecta sepultas
Exerat inferno de carcere machina vires. (...)
Dant escæ flammam, furit hæc diffusa repente
Fomite inardescens nitrati pulveris et iam
Impatiens claustri cælo sursum undique temptat
Liberiore frui superasque evadere in auras;
Quod tandem assequitur magis obluctante renisu
Exacuens iram; præcelsam hinc funditus urbem
Eruit. (...)

(*Il poemetto didascalico latino di Alessandro Volta con versione italiana di Zanino Volta (Ticini, 1899)*, pp. 36-38)

Carmina vero heroica illis temporibus composita, si longa et proluxa sunt, nobis legentibus idem afferunt tædium quod superioribus sæculis conscripta. At, etiamsi illo sæculo non esset inventum, floruit tamen ea tempestate semiheroicum quasi quoddam genus poesis atque ecphrasticum sive descriptivum, quo vel res minimæ vel lusus populares vel popelli mores venuste et salse narrabantur. Itaque Addisonius ille poeta bilinguis, natione Anglus, ligna mobilia in theatris agitata (sive neurospasta mavultis) descripsit, edito carmine cui est titulus *Machinæ gesticulantes – Anglice: a Puppet show*; Vincentius Bourne, qui mediante illo sæculo floruit, cantricum gregiculos in triviis popelli aures devincientes sive catenantes (ut iunctura utar Florentiæ in inscriptione quadam occurrente) attigit, divulgato carmine cui est inscriptio *Cantatrices sive Ballad-Singers*; Beniaminus Loveling, qui eadem tem-

pestate poetabatur, *Festum lustrale sive Baptizationem rusticam* (ita inscripsit carmen) versiculis inclusit, magna cum benevolentia erga rusticos; Iosephus Bernerius, poeta Romanus quem dixi, non solum castanearum tostarum in urbe Roma venditores interdum fallaces ob oculos nobis posuit sed etiam quid in popinis caffeariis Romæ tum pullulantibus fieret scite atque eleganter narravit; Raphael Landivar, *Rusticationis Mexicanæ*, id est Mexicanæ et Guatimalensis, auctor, spectacula naturæ Americanæ meridionalis, animalia patria, gallorum pugnas, ludicra cum tauris certamina magno patriæ amore motus depinxit. Landívaris autem mentionem non temere inieci, siquidem in illo fuit grege Iesuitarum Americanorum, qui patriam suam versibus nobilitarunt, quique anno sexagesimo septimo iussu Hispaniarum regis expulsi, Mutinam et Bononiam in urbes Italiæ sese receperunt, ibique desiderio patriæ misere affecti opera sua Latina publici fecerunt iuris. Comites habuit Raphael Landivar Franciscum Alegre, qui venustissimos conscripsit de variolis elegos, et Didacum Abad, pientissimum poetam Lucretianum, natione Mexicanum. Qui quantam ex exilio molestiam ceperint, vel hi versiculi e proemio Landivariano selecti demonstrant:

Salve, care parens, dulcis Guatimala, salve,
Delicium vitæ, fons et origo meæ!
Quam iuvat, alma, tuas animo pervolvere dotes,
Temperiem, fontes, compita, templa, lares!

Idem poeta, iuvenes Mexicanos in fine alloquens,
hunc versiculum admisit:

Disce tuas magni felices pendere terras!
(R. Landivar, *Rusticatio Mexicana*, ed. F. Chamorro
(Iosephopoli, 1987))

Non hi solum poetæ Americani sunt tacti loci natalis amore; iam audite Bartholomæum Boscovicium, poetam Romæ degentem atque patriæ Rhagusinæ anhelantem; qui dum pangit hos versus pæne divinos, memor dubio procul erat et Ovidii, et Ioachimi Bellaii; namque haud secus ac Bellaius exilium ipsa in urbe Roma est passus, cum urbe Roma caruerit apud Getas Ovidius:

(Barth. Boscovicium, *Desiderium patriæ*)
Illyrici colles atque altæ antiqua Ragusæ
Mœnia, vagitus conscia terra mei,
Quando erit ut vestras redeam vetus exul ad oras
Flensque feram patriis oscula liminibus?
Quando erit, Adriaci relegens tumida æquora ponti
Deprecer ut faciles in mea vota Notos?
Septima iam gravidum spicis caput extulit æstas
Et peragit cursus septima bruma suos,
Ex quo me terris Mavortia Roma Latinis
Abstractum a dulci distinet Illyria.

Hei mihi, si tectis potui procul esse paternis
Tempore tam longo, ferreus ipse fui.
(*Selecta Patrum Societatis Jesu Carmina* (Genuæ, 1747),
pp. 78-80)

Mihi credite, auditores: si qua natio illo sæculo
poetas ex Italia oriundos vel æquare vel interdum
etiam superare potuit, Croatica sane fuit, quippe quæ
protulerit Benedictum Stayum (1714-1801), systematum
Cartesiani et Newtoniani versificatorem Lucretianum,
Rutgerum Boscovicium (1711-1787), Bartholomæi, quem
dixi, fratrem et scientiæ poesisque Latinæ lumen, qui
De solis ac lunæ defectibus poemata condidit,
Bernardum Zamagnam (1735-1820), *Navis aeris præconem*,
et præter eam *Echus* auctorem et *Odusiæ* inter-
pretum Latinum; Raymundum Cunichium (1719-1794)
qui *Iliade* Latine versa palmam tulit, Georgium
Ferrium (1739-1820), qui Desiderii Erasmi
Apophthegmata versibus explicata reliquit magnam par-
tem inedita, Iunium Restium (1755-1814), *Satirarum*
scriptorem plenum et uberem. Eorum quemlibet evol-
vite, auditores: in aurea humanistarum tempora rever-
tisse vobis videbimini. Hos sequantur, sed longo inter-
vallo, non Belgæ, verum Batavi, qui tam Jani Secundi,
summi poetæ amatorii, quam veterum elegiacorum ves-
tigia prementes, formæ perfectæ atque absolutæ versus
de suis puellis facilitate ac levitate quadam Ovidiana
elucubrabant eheu prorsus nunc neglectos. Itaque
Ianus Van den Broucke suam Deliam, David
Hoogstratanus suam Nearam, suam Gelliam Gerardus
David Jordensius, alii aliam elegantissime canebant.
Gustum ut habeatis, ecce audite Jordensium suam allo-
quentem puellam:

(Dav. Jordensius, *Ad Gelliam*)
Dum nox cæruleis terras amplectitur alis
Fessaque iucundus pectora somnus habet,
Hic saltem placido mecum requiesce cubili,
Hic mecum longas, Gellia, necte moras.
Non sentit genitor, non invidiosa noverca:
Omnis abest mulier, vir procul omnis abest.
Sola comes solito mansit Cytherea nitore,
Solutus adest iaculis solus et igne puer.
Ambo dant leges, dant iussa petentibus ambo;
Amborum leges et data iussa sequar.
Iussa sequar, superûm fas sancta capessere iussa;
Scande modo nostrum, Gellia, scande torum. (...)
(*el. VI, 1-11*)
(*Ger. Dav. Jordensii Gellia. Lusus poeticus. Accedunt
ejusdem eclogæ et epigrammata* (Lugduni Bat., 1763))

Genera quoque minora egregie excolebant multi
aliarum nationum poetæ, ut Francogallicæ. Nil suavius,
nil elegantius fabulis eis sive apologis quos sæculi
parte posteriore Carolus Lebeau quosve Franciscus
Desbillons, ille Parisiis, hic in exilio Mannhemiensi,

typis commiserunt. Fit autem sæpe ut, dum in bibliotheca nescio qua versaris et in pluteos paulo remotiores oculos conicis, incidas in opuscula quæ tanto sunt obruti situs pulvere, ut ne de poetæ vita quidem eruerre valeas quicquam: hinc factum est ut ipse, cum venustissimum invenissem carmen *De inventione sermonis*, quod mihi Lucretium redolere quodammodo videbatur quodque undevicesimo ineunte sæculo typis erat excusum, eodem ævo, id est circa annum 1800um conscriptum fuisse existimarem; postea Antonium Franciscum Chivot (hic erat enim auctor) medio sæculo duodevicesimo floruisse varios fontes diu scrutatus tandem animadverti; nil ergo mirum si id carmen, quamvis sit elegans, ex hominum memoria est dilapsum et philologis, quotquot nunc sunt, prorsus est incognitum; quod ego aliquando ab oblivione sum vindicaturus.

At mitto poetas, ne solutam eius ævi orationem intactam indictamve relinquam. Namque reperiuntur prosæ orationis auctores qui famam immortalem sunt nacti, reperiuntur etiam qui, dum vita eis erat superstes, passim lectitabantur, postea in oblivionem ierunt.

Ludovici Holbergi opus, quod inscribitur *Nicolai Klimii iter subterraneum* et mediante sæculo est evulgatum, tota dein Europa ut ita dicam devoratum variosque in sermones conversum, comparari illud quidem potest cum Mori *Utopia*, argumento vero multum differt; qua in mythistoria, cum sit omnibus notissima, non immorabor; at Holbergio auctore extant etiam quattuor *Ad virum illustrem epistolæ* (1728-1743) autobiographica, quibus ille de sua vita, de itineribus, de rebus suo ævo gestis, de litteris etiam multa scitu dignissima narravit. Attigit in his alicubi urbem Hafniensem anno duodevicesimo incendiis ex parte deletam; quam cum narrationem legetis, videbitis relationi rerum ipsarum memorias litterarias immixtas esse atque Holbergio Vesuvii eruptionem a Plinio denarratam ob oculos usque esse versatam:

Igitur, quo inexpectatior hæc calamitas accidit, eo magis attoniti homines quævis peiora ominabantur. Audires ululatum feminarum, infantium quiritatus, clamores virorum. Nec defuere qui fictis mentitisque terroribus vera pericula augebant quique subornatos esse incendiarios falso, sed credentibus nuntiabant. Neque iis, quorum officium est ignem compescere, animus magis constabat.

(*Ludvigs Holbergs tre levnedsbreve 1728-1743*, ed. A. Kragelund, II (Hafniæ, 1965))

Historiarum autem scriptores Latinos ævum illud genuit minime paucos. Apud Italos, ut exemplum afferam, Castrucius Bonamicus (1710-1761) tam elegans scriptor Latinus esse perhibebatur, ut eius *Commentarii de bello Italico* (1750) semel atque iterum typis sint excusi.

Sunt autem minime pauci ab oblivione vindicandi,

velut legatus ille sive orator, cui Carolo Gustavo Schultz ab Ascherade (1743-1798) erat nomen, qui *Res suo ævo gestas* (1787) ita contexuit, ut quæ per decem annos mediante sæculo tota Europa essent gesta Corneliano expresserit stilo, terræ motum Ulyssiponensem mirandum in modum descriperit, bella permulta presso admodum dicendi genere persecutus sit, etiam attemptaverit in universum adumbrare quæ essent eius ævi res propriae, et variorum populorum ornatus cultusque modos oculis legentium singillatim obicere. Qualis sit scribendi artifex ex hoc uno exemplo discatis:

Tradenda scriptori occurrunt, varia inter fortunæ ludibria, collata sæpius arma, magnarum urbium excidia, irrita fœdera ruptaque, clades ingentes seditionesque, anceps præliorum sors, atroci bello imposita pax velut in ludicro certamine nullius incremento insignis, clari pro patria ducum obitus, occisi sicaria vel fraude petiti reges, *in consiliis sagacitas ac constantia*, probatis et gerendæ rei publicæ gnaris potiora subinde scorta (...) (Carolus Gustavus Schultz ab Ascherade, *Res suo ævo gestæ* (Londini, 1789))

Ceterum si Cornelii *Annales*, auditores, misere mutilos integros perlegere cupitis, hoc sæculo duodevicesimo invenietis qui vobis suppetias adveniat Gabrielum Brotierium (1723-1789), qui Tacitum in lucem edidit anno eius sæculi uno et septuagesimo annotatione illustratum, et «stilo moreque Corneliano», ut ipse asseveravit, complures *Annalium* supplevit libros; quos non ideo addidit ut falleret quemquam eamque operis partem a se nescio qua in bibliotheca denuo repertam mentiretur, sed ut legentes delectarentur opere continuato. Neronis ergo Cæsaris mortem dicendi genere Corneliano-Brotieriano relatam si volueritis, aperite Brotierii Tacitum. Multos heic omitto litterarum auctores; unum omittere non possum rerum scriptorem, quem sæculum tulit duodevicesimum: abbatem dico Lhomond, quippe qui tamdiu pulvere scholastico et discipulis legentibus sit gavisus, ut egometipse ante hos quadraginta quinque annos, ut tiro Latine discerem, illius viri *De viris illustribus urbis Romæ* lectitare ac Nederlandice vertere sim compulsus, ignarus ea tempestate neotericum me tractare rerum scriptorem.

Dies me deficiat si de eloquentia vel de dissertationibus illius sæculi dicere velim quæ sunt dicenda. Namque ut poetis genus didascalicum numquam non erat præsto, quo quodvis argumentum versarent, sic ab orationibus Latinis nulla excludebatur materies oratorie tractanda. Hinc Gisbertus Hemmy (° 1746) anno sexagesimo septimo patriam suam eiusque cum adinventio-nem, tum virtutes primus adumbravit, habita oratione *De promontorio Bonæ Spei*, ubi inter alia leguntur hæc: «Promontorium Bonæ Spei in ora Caffreræ situm est. Antiqui incolæ erant Hottentottæ». Item Christianus

Heynius, professor Gottingensis idemque orator uberimus anno uno et nonagesimo Australianos et Novam Cambriam australem sive coloniam recens ibi collocatam attigit, habita oratione cui est titulus *Comparatur deportatio in Novam Cambriam australem cum deportatione Romanorum in insulam*. Apud Gallos Carolus ille Poré, Voltarii præceptor, *De theatro* habuit anno tricesimo tertio orationem, qua maiores fructus e tragœdiis legendis percipi posse contendebat quam ex historiographis. Ac dum Horatii Benedicti de Saussure, naturæ speculatoris Helvetii et professoris Genavensis, orationes evolvimus inaugurales, quas exploratis molibus glacialibus in regione Campi Muniti, qui Campus Gallice nuncupatur Chamonix, conscripserat ut earum indoles et origines explanaret, et scriptoris et rerum, quas descripsit, admiratio nobis etiamnunc incutitur.

Nihil omnino est adhuc a me dictum de inscriptionibus titulisve Latinis; at verbo rem me absolvere posse puto, facta mentione Stephani Antonii Morcellii: qui exeunte illo sæculo, præclaris editis Latino sermone voluminibus, utilissima præcepta, atque exempla huius artis dedit innumerabilia, luxuriam ac nimia ornamenta artis barocæ severissime recidit, ad consuetudines scriptorum veterum atque ad humanistas rediit ceterisque, ut idem facerent, persuasit feliciter; nec mihi vera dictis augere videor, dum illud affirmo, quæ vos sæculi duodevicesimi exeuntis necnon undevicesimi specimina artis huius hac in Urbe ceterisque in urbibus Italiæ oculis lustretis atque admiremini, ea fere singula, si non ipsius manu sint scripta, at manu Morcelliana stilum alienum dirigente esse condita.

Plura volentem prohibet hora provecta; nec si decem vel quindecim clepsydras petissem ac totidem mihi essent datæ, omnia quæ vellem, hocce possem conspectu amplecti. Proinde sinite me uno solo genere superaddito orationi finem imponere; facere enim non possum, auditores, quin hoc loco Christianum Adolphum Klotzium memorem, quem ego scriptorem in deliciis habeo, poetam validissimum fuisse censeo, philologum eximium, commentariorum periodicorum editorem et scriptorem iucundissimum, atque satirici generis auctorem singularem. Dolendum sane est quod virum immatura præripuit mors fere tricenarium. Huius enim opusculis – seria mitto, ad faceta adverto animum – ut mores quidam castigantur, ita ioci coacerantur quos legere nequeas quin tibi risus semel atque iterum oboriatur. Nil suavius *Dialogo eius bibliopolæ et eruditi* viri, ubi homo semidoctus, dummodo sibi nummi solvantur, paratus est ad quasvis commendationes exarandas, quibus novi exornentur libri:

(Chr. Ad. Klotzium, *Genius sæculi* (Altenburgi, ca. 1761))
(Eruditus:) «Esne bene nummatus?» (...)
(Eruditus:) «Exornabo: en tibi decem præfationes per otium a me conscriptas. Fac eligas aliquam.» (...)
(Eruditus:) «Nondum, fateor, vidi librum illum et legi.

Nondum quid in eo scriptum novi. Laudavi tamen eum amplissimis verbis: nullum elegantioris doctrinæ studiosum illo carere posse dixi; auctorem maximum nostræ ætatis ornamentum esse iuravi per omnes Musas. Nihil superest quam ut tu nomen auctoris addas.»
(*Dialogus, Bibliopola et eruditus*)

Maiores autem mihi risus concitavit opusculum, cui est titulus *Agricolæ Bonfidii Commentarii de rebus ad se pertinentibus*, utpote quo orbis academicus vel eiusdem nævi quidam irrideantur. Narrat enim ibi fata sua agricola quidam, qui argumenta e philologorum scriptis furatus, de capillis Romanorum dissertationem conscripsit eruditione refertam; laurea inde doctorali donatus, interque professores academicos promotus, prælectiones habet, usus aliorum virorum dictatis; ubi vero calamitate incendii oppressus est et ob id plane destitutus scriptis alienis, quorum se ope doctum esse iactet seseque hominum existimationi venditet, collegas quamplurimos tam in patria quam peregre per litteras adit, ab eisque petit ut ipsi et epistulas mittere dignentur ac sua dictata ipsi tradant in manus, quo sapientior atque eruditior doctor denuo audiat. Tertium vero est opusculum, quod his duobus vi satirica præstare videatur; Klotzium enim et theologorum quorundam et nobilium virorum risit ignorantiam, ad id adhibito sermone Latino-Theotisco; quo facto ostendit se *Epistolas Obscurorum Virorum*, sæculo decimo sexto scriptas, magna cum delectatione perlegisse; nec minor (mihi credite) nobis delectatio Klotzium legentibus. Fingit vero Klotzium, Virum Nobilem, nomine «Carolus Vilelmum Sigismundum Adolphum, liberum dominum de nullo-ingenio, vocatum Stultum», novo indigere pastore; ideo ad amicum et vicinum litteras dare, quibus exponat qua novum pastorem indole quibusve virtutibus præditum esse oporteat:

(Chr. Ad. Klotzium, *Genius sæculi* (Altenburgi, ca. 1761))
Alte-bene-nate Domine,
Multum amate Domine Frater,
Quando Vos Vos bene invenitis, sic est mihi carum.
Ego me invenio bene. Domine Frater, potestis cogitare, quomodo diabolus suum ludum habet? Magna mihi fatalitas pro brevi obviavit, quam mihi vero non valde ad animum traho: nempe meus pastor morexit et locus nunc est vacuus. Nunc autem Vos scitis, ut habeo ius Collaturæ et sum patronus templi. Sed quia mihi notum est, quod vos habetis multam reconnoissanciam, et ego non scio, quem sumere debeo, sic peto Vos, quod mihi unum bonum subiectum recommendatis. Sed hoc debetis apud hoc observare, Domine Frater, ut candidatus non habet mulierem, et potest bene bibere et ludere. Enim ille oportet nubere meam Cameræpuellam, quia eam non amplius volo habere, quia non magis pulchre videt. Sub hac conditione debet pastortum accipere. (...) Ille potest cum me edere, sic sæpe

ille vult. (...) Sed ille oportet etiam adspicere, ut rustici nullam feram aut lignum furantur, et illud in suggestu proferre. Enim vetus pastor (Deus habeat illum beatum!) erat non ad meum gustum.

Habuit autem Klotzius quasi coetum quendam amicorum et æmulorum in eodem genere sese exercitan-

tium. Unde factum est ut Iohannes Fridericus Herelius, qui anno octingentesimo vita cessit, Klotzii, ut mihi videtur, exemplo instinctus, *De statu reipublicæ Moropolitanæ* satiram emitteret anno sexagesimo septimo. At nihil ego de ea. Sat enim prata bibisse puto. Dixi. ☞

DE IVCVNDA FABELLA ALCHEMICA

– textum proponit Stephanus Feye –

Alchemista Gerardus Dorneus Belga, Paracelsi doctrinæ divulgator, tibi iam est notus, amice lector.¹ Cuius auctoris in tertia libri c.t. *Chymisticum artificium* parte,² fabellam iocosam invenimus sub colloquiorum forma elaboratam, quorum sensus alchemicus solum e personarum nominibus proditur patetque.

Cum autem textus noster plus 100 voluminis paginas occupet, multa tollemus, compendiosa tamen ablatarum summa partium facta.

Antea auctoris prologi extracta et fabellæ argumentum ponemus. Vale!

ARTIFICII CHYMISTICI PARS TERTIA, Mineralem Genealogiam continens
PROLOGUS

Tria sunt quæ potissimum desiderantur ab hominibus in hoc mundo, nempe Divitiæ, Sanitas, et Sapientia. Verum quod vix unus eorum qui hæc optant cognoscere potuit hactenus, etsi literatissimus, in quibus ista sita sint aut reperibilia, ferme nulli reperiuntur, qui suum optatum assequuti sint.

- Quandoquidem illi qui suo labore Divitias ob honores, avaritiam, aut alias ambiunt, quo magis abundaverint his, ea via plus etiam sitiunt, inopibusque patientibus et spretis pauperiores existunt, ac viliores coram Deo.

- Qui vero Sanitatem corporis anxie nimis diversitatibus medicaminum quærunt, confusius naturalem unionem atque proportionem partium vitæ solvunt, cum earum unione per unionem, vitæ fortificatio consistat.

- Et qui Sapientiam in scriptis hominum quantumvis elegantibus et subtilibus venantur, quanto his doctiores evadunt, tanto profundius merguntur in tenebras.

Quapropter nullus horum semitam rectam ingressus, ad scopum eorum quæ petit pervenire potest. Inde

fit, ut sub labyrintho semper cæcutiant, qui priusquam noverint quid et in quo quærendum sit, ante verum tempus currunt.

(...) Nec est quod ob Allegoriæ tractationem huius, sub rudi sermone conscriptam, abhorreat animus a lectura. Nam sub Sapientia, quæ videtur hominibus maxima stultitia, Sapientiam suam conclusit Altissimus, ut qui mundo sapientes fore videntur, vere stulti sint, et econtra, quos mundus iudicat stultos, vere sapientes, ut Christus et Apostoli sui fuere. (...)

IN ALLEGORIAM HANC ARGUMENTUM

Titan cum *Oceanitide* sua coniuge filios quinque filiasque duas contraxit, natu maximum nomineque *Sollicitum*, post quem successit *Rudis*, postea *Lætus*, demum *Iratus*, et quinto *Facetus* fratres. Quibus duæ sorores exstiterunt, *Vana* prior, et *Assidua* posterior.

Sollicitus, quod Sorbonem Gymnasiarchum et suos collegas sapientia superasset, horum persuasionem tamquam stultus induitur a Patre. Quod Sorbonum astutia factum est, puero fortassis ea quæ celata perpetuo vellent, in vulgus proferenti, ne fides quam stultis adhiberi solet maior adhibeatur.

Rudis autem electione propria factus est Agricola, Concionator vero *Lætus*, *Iratus* Carbonarius, et *Facetus* Aulicus.

Ob interpellatam a *Sollicito* concionem Sorbonis, cum *Faceto* fratre suo per fraudem hæreseos accusatur coram Principe necnon populo, datis etiam *Bibone*, *Quadrælamboque* falsis testibus.

Relegatis autem a Principe (dolum Sorbonicum hoc non ignorante) pueris ut pax inter cives illæsa foret, industria *Nymphæ* cuiusdam post annum redit uterque, Rex biceps iam factus, et manu dextra poculum Sanitatis, atque Divitiarum altera sceptrum gestans.

Vindictam vidit *Facetus* de suis inimicis, ac fratris a Veritate sumptam, non prius tamen quam *Sollicitus* Patrem atque Matrem gravissimis decumbentes morbis ob filiorum exilium, et ab omnibus Medicis incurabiles relictos, curasset, eosque *Facetus* aliosque Parentes et Amicos innumeris ditasset opibus, fratres vero sororesque Reges et Reginas coronasset.

Cuius historia Parabolæ non parvam adfert naturæ studiosis abdita perquirentibus intelligentiam.

COLLOQUIUM QUO TITAN PATERFAMILIAS OCEANITISQUE MATER DE SUA PROLE CONSULUNT

TITAN – O chara mihi socia conjunx, nati nobis quinque grandiusculi, iam artificio quopiam omnes merito sunt instruendi, ne forte nobis vita functis mendicare cogantur. Et si contingat ex dono Dei proles amplior, fratres postmodum sororesve provehere suis laboribus una cum suis uxoribus natisque propriis qui seniores sunt, valeant.

OCEANITIS – Optime rem perpendisti. Verum considerare te prius oportebit, quodnam opificium cuique sit utilius. Tot sunt enim hoc sæculo mechanici, ut vix propter alterum alter quisvis possit vivere.

Ti. – Faxit Altissimus, bonæ quidem voluntatis panem tribuit omnibus. Non potest obesce copia boni, quod siquidem uni loco superfluum est, alteri quandoque deficit. Hoc solum cupio, ut veram artem addiscant, ad quam natura potissimum inclinati sunt, et non aliam. Sic enim solent artifices in suis artibus alios excellere.
OC. – Quod voles fiat! Vocentur, et ab ipsis mentem eorum perquire.

[Pueris arcessitis Pater 15 dies relinquit ut quisque deliberet ac artem sibi exercendam seligat secundum propriam indolem ...]

OC. – Placet optime quod hilari vultu recedant, nec ægre tulerint. Boni quid ominis inde video.

Ti. – Nonne tu, quæ frequentius apud ipsos degisti me, nonnullis indicis percipere potuisti quibus rebus ludendum inter, aut alias, intenti sint?

OC. – Natu maximum Sollicitum animadverti sæpius in somno de rebus gravissimis disceptantem, vigilantemque tacite mussitare semper, ac si quid moliretur ardui. Rudem in horto perpetuo degentem reperio. Lætum audio sæpissime canentem Psalmos Davidicos. Iratum assiduo struentem ignes reperio. Facetum vero nobilium gestus repræsentantem, quasi tragedias ageret gravissimas, admirata sum.

Ti. – Tace, nihil horum illis dixeris, sine facere per se quod in his volent. Interim animadvertite sedulo quid agant, mihi que secreto refer omnia.

OC. – Ita fiet.

Ti. – Quid filiæ?

OC. – Pectine, speculo, mundanisque vestibus, totos

dies Vana terit. Quam nere, suere, vel rem agere domesticam, nihil ægrius ferre potest.

Ti. – Præveniendum est dum adhuc tenellæ fuerit ætatis, ne grandiuscula gravius admittat verbera.

OC. – Non desunt ista, nec efficiunt quod volo.

Ti. – Voca me quum opus esse videris.

OC. – Crude nimium cedis.

Ti. – Satius est flere prolem, quam deplorare Parentes vitia quæ committit postmodum ob nimiam indulgentiam vel castigationis potius negligentiam. Virgæ non dilaniant ad membrorum dissolutionem.

OC. – At in istis, ut in cæteris, modus est observandus.

Ti. – Noli hac de causa quin mihi significes omittere, si tibi virgisque tuis obtemperare nolit. Non ita sum ignarus, quin mihi temperare norim dum oportet, maxime quod sciam puellas magis teneras fore pueris, atque delicatioris.

OC. – Faciam. Experiar quam in castigando sis prudens. Non enim ita Matrem filii filiæque metuunt ac Patrem.

Ti. – Quamquam Patrem filios, Matremque filias oportet regere ac instruere, nihilominus et castigatio decet utriusque prolis utrumque Parentem. Pro tua parte non indulgeas. Quod præstare per te non poteris, aut ubi vires deficient, mihi committas.

OC. – Non semper es præ manibus.

Ti. – Quum rediero indicas saltem.

OC. – Verum dum candet ferrum est cudendum, non ubi refrixerit.

Ti. – Non ita cum prolibus, imo contra, satius est castigare frigidum sanguine prolem, quam ferventi, ratione duplici. Priore, quia meliorem servare modum cedens poterit, ægriusque vapulans inopinata ferre verbera. Nam prævisa minus iacula feriunt, quo fit ut postea magis metuant. Nisi reprimatur Vanæ vanitas, periculum adesse video ne grandior procos admittat facile, nostri maximam in ignominiam.

OC. – Hoc si futurum scirem, iamiam illi guttur, uti palumbo solet, abiecta pietate stringerem.

Ti. – Nec ea crudelitate si prospexeris opus habes.

Domum exire sine te non permittas utramque. Quod optimum est remedium, cum cæteris ut admonitionibus ad pietatem et honestatis observantiam. Otium eis fore nullo modo permittas. Nam illud est ut omnis vitii, luxuriæ potissima radix, alia ventris nimia repletio, tertia vestimentorum et ornatus excessus. Verum, quid Assidua?

OC. – Ollas fricare, terere patinas, et verrere pavimenta numquam cessat.

Ti. – Bone Deus! Alteræ prorsus contraria conditio.

Bona Materfamilias (Deo favente) futura est hæc.

OC. – Itidem spero. Nam vestium ornatum præter necessitatem negligit.

Ti. – Non minor est nobis adhibenda, ut hæc in sua simplicitate conservetur ac ut retrahatur altera soror a sua vanitate, cura. Quapropter, ne per istius exemplum

altera corrumpatur, ad huius imitationem ut exhortetur oportet.

OC. – Assidua sororem assidue vanitatis et otii corripit.

TI. – Bene est, et ipsa tu simula te magis affectam Assiduæ quam Vanæ, licet in corde tuo sit utriusque par et æqualis amor.

OC. – Pænitet certe quod nomen hoc in Baptismo sit inditum illi. Nam sane videntur et mores eius ac vita penitus ex diametro correspondere.

TI. – Tace precor! In cor tuum non intret superstitio. Putas, tu fatua, nomen ad Baptismum aliquid addere, vel eius esse potentiæ, ut inclinare valeat personam, cuius est nota sola discriminis inter alios?

OC. – Vides tamen Assiduam vita, moribus quoque referre nomen.

TI. – Casu quodam id factum putes. Nonne probo nomine signati sunt baptizandum inter, qui nequissime vixerunt, contra qui, turpi nomine vocati, pie sancteque vitam egerunt in finem usque? Valeant istæ futiles opiniones, Deoque soli serviamus, non somniis hominum, quantominus ipsis!

[... *Tempore dicto absoluto, pater pueros interrogat. Maximus natu primus respondet:*]

SOLLICITUS – Sapientiam addiscere cupio.

TI. – Optime, dum ad eam aptus existas. At ingenti copia pecuniarum hæc iam vix comparatur.

SOLL. – Nolo, Pater, ut ea de causa pro me vel obulum exponas.

TI. – Qui sic? Vicinus hic noster a dextris pro filio doctorando plus quingentis aureis exposuit. An adhuc Sapiens evaserit minime constat.

SOLL. – Mea non interest, modo libros legere Sapientiæ legere possim, sat mihi pro principio quodam erit.

TI. – Lecturam addiscere librorum poteris, et ære satis exiguo, sed Latine an vulgariter?

SOLL. – Non refert quo sermone tractetur Sapientia. Verum quia hoc tempore communius Latino sermone scripta reperiuntur, is mihi commodissimus foret.

TI. – Sorbonum igitur Gymnasium erit adeundum.

SOLL. – Quocumque voles, Pater.

TI. – Rudis, adesto! Quod cupis exercitium exercere tu?

RUDIS – Agriculturam.

TI. – Primum hoc fuit hominum exercitium. At considerasti prius quod ingentis et intolerabilis pene laboris existat?

RU. – Scio, Pater, at genus hoc hominum felicissime vivere video licetque multis insudet laboribus, vita sanum et plerunque diutius vivit illis, qui deliciis vitam et otio transigunt.

TI. – Vera loqueris. At vide ne laboris tædio fatigatus postea te pæniteat.

RU. – Minime, Pater. Istis hominibus labor est requies, et econtra hæc labor maximus ubi nimia.

TI. – Mirum hoc foret.

RU. – Omnis assuefactio iuventuti potissimum est altera natura.

TI. – Unde hæc habes? Numquam enim expertus es aliquem laborem.

RU. – Audivi sæpius rusticos hac de re disserentes, quos animadverti statu suo plurimum esse contentos.

TI. – Post crapulam idipsum illis evenire solet. Verum ubi census Dominis persolvere necessum est, alias loquuntur.

RU. – Quicquid sit, illis deficere numquam aut raro visum est.

TI. – Divitibus quidem rusticis aut villicis, pauperibus autem, quid?

RU. – Et illis in pagis labor non deest quo sustentari queant.

TI. – Nec Oppidanis, modo libenter operentur.

RU. – Profecto, Pater, his diebus aliquot Artifices bonæ voluntatis vidi, qui per totam civitatem operis conditionem sui quærentes, et nullam invenientes, mendicare coacti sunt, quo periit in me quodvis artificium præter Agriculturam addiscendi voluntas.

TI. – Hoc illis evenire solet qui vagabundi solum, et nondum artis periti, varias petunt regiones perdiscendi causa. Verum civibus et residentibus, non.

RU. – Salva pace tua, mi Pater, est hic quidam noster vicinus et sartor, qui medio temporis anni spacio quiescere cogitur invitus, quod eius opera non utantur homines.

TI. – Forte suam artem non usque adeo callet, aut bibit, vel otiatur, quam labore libentius.

RU. – Vir est omnino sobrius, diligens, artisque suæ peritissimus.

TI. – Firmiter Agriculturam in animo hærere tuo video. Faxit Dominus Deus ut probus et patiens algoris atque sudorum fias Agricola! Tu, Læte, quid artis elegisti?

LÆTUS – Verbi Dei Præconem agere cupio.

TI. – Pium est officium et salutare, quibus exercere iuxta præceptum Dei contingit. Quid ad eam conditionem te movit?

LÆ. – Quod nulla videam alia ratione meliori me Deo placere posse.

TI. – An forte putas hoc te salvum fieri?

LÆ. – Minime gentium, sed quia primum hoc studium viro mulierive cuius fore debet, ut gratiam et pacem cum Deo proximoque habeat. ☺☺

(continuabitur)

1. Cf. *Melissæ* fasc. n. 161 et 177.

2. *Chymistici physici Metaphysicique secunda pars et tertia...* Gerardo Dorn auctore, sine loco, MDLXIX, p. 247 et sequ. Operis totius (i.e. trium partium et duorum voluminum) versio Francogallica cum præfatione et notis a S. Feye facta in lucem edita est apud Beya Éditions (Grez-Doiceau) m. Martio 2015.

ATLANTIS

III - OLAVS RVDBECK ÆVVMQVE NOSTRVM

– scripsit *Francisca Deraedt* –

Olaus Rudbeck (1679-1702) vocari potest Suetus Kircherus. Hic enim vir, medicus, anatomista, rector universitatis Uppsalæ, etiam botanicæ, geologiæ, cartographiæ, architecturæ multarumque aliarum disciplinarum erat peritus. Fuit procul dubio vir doctus inter omnes Suetos sæculo suo clarissimus et in regione sua auctor moderni ævi scientifici.

At etiam antiquam historiam colebat radicesque Suetiæ nationales. Opere divulgato c.t. *Atlantica sive Manheim, vera Japheti posterorum patria*, aliquid novi intulit in Atlantidis mythum. Cum enim affirmaret Atlantes Suetiam inhabitavisse, ubi se collocasset Atlas, filius Japhet et ergo nepos Noe, Hyperboreos declarabat populum electum, ad maxima vocatum. Mythus sic transformabatur in theoriam nationalisticam.

Rudbeckius *Atlantis* primum tomum anno 1679 publicavit, secundum anno 1689, tertium anno 1698 et quartum anno 1702, partim tantum, cum ultima manuscripti pars igne deleta numquam postea esset re-scripta. Hoc autem libro, quem ipse habuit ut summum vitæ suæ opus, et historia et scientia nisus est ad confirmandum finem politicum. Usus est descriptionibus geographicis, ut positione stellarum a Platone explicata. Scripta antiqua contulit cum mythis Sueticis. Miris etymologiis monstravit Herculem et omnes deos Græcos origine esse Suetica. Nihil non invenit ad thesin suam sustinendam. Platonem vinum et elephantes in Atlantidis descriptione commemorare? Prorsus aliter esse intellegendum: nam vinum re vera fuisse hydromeli, elephantes lupos. Plato scripserat Atlantidem fuisse magnam et potentem nationem, perfectam et exemplarem. Oportebat eam ipsam nationem esse Suetiam.

Iohannes Baptista Vico (1668-1744) in opere c.t. *Principi di Scienza nuova* ('Principia scientiæ novæ', II, 4) satis severe derisit Olaum Rudbeck aliosque auctores, qui propriam patriam huiusmodi theoriis studerent extollere. Hæc tamen vituperatio non impedivit quin Angelus Mazzoldi (1799-1864) Rudbeckii enuntiationes infirmans proclamaret Atlantidem sine ulla dubitatione esse pæninsulam Italicam, cultus civilis cunabula.

Post philosophos, geographos et historicos, sævierunt fautores occultarum scientiarum. Tanta phantasia adhibita est, ut vix sit narrabile. Inter multos auctores memorare iuvat poetam Vilelmum Blake (1757-1827), Ignatium Donnelly (1831-1901), qui etiam prædicavit opera Shakesperiana re vera scripta esse a Francisco Bacon, theosopham Helenam Blavatsky (1831-1891). Etiam nazistis placuit originem electi populi in Atlantide invenire, ut patet ex opere Caroli Georgii

Olaus Rudbeck (Wikipedia)

Zschätzsch, *Atlantis, die Urbeimat der Arier* ('Atlantis, antiqua Arianorum patria', 1922).

Denique, die 20 m. Octobris a. 1912, quidam Paulus Schliemann, nepos clari archæologi qui Troiæ ruinas patefecit, manifesto cupidus avi æmulandi, in diario *New York American* palam nuntiavit se Atlantidem invenisse. Postea patuit rem fuisse iocum, atque etiam dubitatum est num auctor re vera esset archæologi nepos.

Postremo multæ etiam fabulæ nubeculatæ excogitatæ sunt de Atlantidis ænigmate, inter quas duæ saltem pertinent ad claras in hoc genere personas: Blake et Mortimer, necnon Corto Maltese.

Terra perpetuo mutatur. Alia litora deprimuntur, alia contra eriguntur. Insulæ sive nascuntur sive disparent. Montes ignem evomunt. Planeta noster, sicuti nos ipsi, paulatim transformatur. Ex tempore, quo probata est theoria continentium fluitantium, ex tempore quo demonstrata est Pangæa et Panthalassa, nonne fieri potest ut in oceanis multæ iaceant Atlantides, i.e. terræ submersæ? Mythus tamen manet integer, ut hominum somnia. ☪

IESHV NAZAREN BAR IOSEPH HVMANVS AN METAPHYSICVS?

- scripsit Victorius Sebastiani -

I. HUMANITAS ET METAPHYSICA. HISTORIÆ INFINITÆ
ANALYSIS BREVIS OCULIS HODIERNIS.

I.1 Ante factum.

Cum Iesus Nazarenus dure et fortasse vi mercatores a templo pepulit et parvum tumultum creavit, Ius Romanum illic vigens «dura lex sed lex» sic dicebat ut præceptum princeps confirmaret: «Honeste vivere, alterum non lædere, unicuique suum tribuere.»

Ergo Nazarenus rite de sua ipsius agendi ratione explicationes dare debebat in Synedrio, ubi Cæphas Rabbuni (ling. Iud.), caput religionis Iudaicæ, a Romanis moderator ordinis publici nominatus est.

Rabbuni ipse igitur officium eodem tempore religiosum et civile habebat. Ita Imperium Romanum ubicumque agebat et in loco fidem inveniebat: «Pacta sunt servanda.»

Factum quidem eo tempore fere solitum vel consuetum fuit, simile ac interrogationes quæ rite hodie quoque propter perturbationes in urbis securitatis curis ubicumque sæpe fiunt: hoc Romani iure omnes populos hodiernos docuerunt.

Certe aliud omnino Romæ recentioris invenimus: ab anno 1796 usque ad annum 1870 papæ fuerunt qui capite, suspendio et laceratione 527 homines nomine dei damnaverunt. Lex damnationis capitis «de facto» anno 1967 a Paulo VI interrupta est, sed «de iure» die 12 mensis Ianuarii anno 2001 a Iohanne Paulo II deleta est in Lege Fundamentalibus, id est in Constitutione Civitatis Pontificiæ, ad legem maxime servandam: «Ne occideris!»

Temporibus illis Roma rebellionem contra Imperium Romanum permultum timebat. Re vera, cum Nazarenus in Ierusalem honorifice super asino intravit die solis ante crucifixionem, cives honoribus magnis eum acceperunt, sed inter eos fuerunt multi quoque (quibus «Zelotæ» nomen erat) qui Nazarenum certe amabant sed eum secuti erant ad seditionem contra Romam parati. Pugionem curvum secum habebant periculosum, cui nomen erat «sica», ex quo nomine provenit «sacarius» qui in lingua et Italica et Francogallica et Hispanica hodie invenitur, ita ut cives clandestine occiderent si impedimentum contra rerum mutationem crearent.

Secundum Romæ æstimationem, locus tunc iam instabilis erat, qua re inter annos 66-70 post rebellionem Ierusalem infeliciter a Romanis deleta est. Tristis «diaspora» Iudæorum initium habuit et populus Iudæus per mundum erravit.

Nunc, ad factum perficiendum, Cæphas Rabbuni rite pacta cum Romanis servavit, qua re Nazarenum ad Pontium Pilatum postea misit, ut Præfectus Urbis Romanus ipse libere sententiam definitivam enuntia-

ret, quia Pilatus iuris expertus erat et pro Pace Romana opportune agebat, ad hoc illuc missus ductu Consulibus Romani.

I.2. Factum.

Interrogatum: Cæphæ quæstiones, æque ac Pilati interrogationes, præcipue duæ fuerunt.

- Dicunt te hominem seditiosum esse. Quid dicis? (quæstio humana)

- Esne tu Dei filius vel Messias? (metaphysica)

Responsum:

- De prioris interrogatione Iesus Nazarenus, cum certe rem iam prævidisset, facile negavit et de sua humanitate statim Cæphæ et Pilato probationem dedit, quia sermones quos in Synagoga habuit usque tum sine dubio pacifici fuerunt, quoniam auditores omnia confirmare poterant. Concordia semper vincit.

- De altera interrogatione autem Iesus attonitus paulum hæsitavit ante responsum. Post cogitationem, Nazarenus sua proprius mente «ex humanitate abiit et metaphysicam intravit», qua re «Ita est!» dixit et alia de Regno Dei affirmavit.

Exempli gratia, humane sic dicere poterat: «Omnes homines Dei filii sunt! De Messia Deus scit!» Cæpha et Pilatus quid dicerent?

Post responsum, reactiones duræ fuerunt et vehementer:

- Cæphas Rabbuni ira raptus vestimenta suis ipsius manibus laceravit et de «blasphemia maxima» Iesum accusavit, id est culpæ maximæ;

- Pilatus censuit «calumniam maximam» a Nazareno contra Romæ potentiam divinam enuntiatam esse, quoniam inter alia Iesus dixit se «regni sui proprius dei potentiam» tantum agnoscere. Cum res ita esset, Præfectus ille sermones pacificos in Synagoga habitos iam non consideravit et Iesum militibus Romanis ad crucifixionem dedit. Milites Romani reges in odium traditum durum ac ferum habebant usque ab anno 249 ab u.c., id est usque a Rei Publicæ initio (signum «I.N.R.I.» in cruce scriptum iniuria militum contra «Iesum Nazarenum 'Regem' Iudæorum» fuit).

Dei nomen simpliciter dicere non semper pacificum fuit, sæpe cruentum fuit: «Dei nomen frustra ne dixeris!»

I.3. Conclusio historico-philosophica.

«Humanitas», ut res in mundo sensibili confirmata, homines conciliat et concordiam favet. «Metaphysica» autem, ut res quæ in mundo sensibili non adest omnino et confirmationes nobis dare non potest, semper incerta est et semper inspicienda est ad mala vitanda.

Si diabolus exstaret (non exstat!) in metaphysica se occultaret!

Re vera lectio historico-philosophica uno verbo hæc est: humanitas, si pura, æque ac metaphysica numquam est et ad pacem agendam semper utilis est: «Homo sum. Humani nihil a me alienum puto» (Publius Terentius Afer, Carthagine natus).

2. SEDITIO ET EMENDATIO.

Iesus Nazarenus, cuius nomen historicum verum lingua Aramaica est «Ieshù Nâzaren» necnon «Ieshù bar Iosèph», certe pacificus fuit, quia semper est locus de religione Iudaica corrigenda secundum antiquos prophetas, numquam de altera nova condenda. Religionem Iudaicam traditam permultum amabat et persequabatur, qua re in democratia hodierna Ille est «emendator» ut permulti hodie sunt, neque «seditiosus» («Pro populo Iudaico veni!»).

Ceterum, Iesus numquam Paganis prædicabat ut Paulus faciebat.

Re vera, paucis diebus antequam Pontius Pilatus eum interrogavit, Ieshù (nunc scientiam linguisticam observo et nomen verum a familia et a discipulis enuntiatum dicere volo) ut supra iam dixi pacifice sermones habebat in synagoga, ut in evangelio legimus dum Cæphas Rabbuni antea et Pontius Pilatus, Præfectus urbis Romanus, postea eum interrogant.

Ergo de religione Iudaica renovanda actum est, quia «Christianismus» opus Pauli fuit et præcipue opus illud factum est haud paulo post Nazarenî mortem, in terra Romana longinqua a Palæstina.¹

Scilicet, Ieshù Iudæus purus fuit ex familiæ stirpe et fide. Christianus non fuit quia Χριστός nomen est quod numquam audivit et titulus est theologicus Græcus ecclesiasticus (salvator) qui post eius mortem creatus est et prima origine in Antiochia nomen Χριστιανοί divulgatum est.²

3. PAX ET GLADIUS.

Attamen aliqua fuerunt in eius doctrina quæ in societate hodierna nihil efficiunt, sed temporibus illis æqua esse non poterant. Imprimis, ipse Nazarenus aliquid adhuc haud clarum «de gladio» dixit («non ad pacem ferendam adveni sed ad gladium») et apostolus eius princeps, Petrus, semper secum a latere gladium in vagina ferebat. Idem agebat Iulius II Papa miles, qui certe unus non fuit, dum ut solebat cum Michaele Angelo de arte sacra loquitur.

In colloquio cum Cæpha Rabbuni, Ieshù certe rem maximam affirmavit, quam nemo antea audiverat. Ipse dixit «se Dei filium (Messiam) esse, se in Cælo a latere

dextro Dei Patris sedere et se olim in terram vexillo in manu rediturum esse super nube». Certe, sententia nostra humana tantum, «vexillum» signum tam cæleste non est.

Illo tempore homines qui fideles ei erant haud dubie sentiebant eventum illud proxime venturum esse. Fortasse nemo eis explicaverat tempus biblicum semper incertum esse.

Honeste, hodie, historia docente, dicere non possumus hoc sine controversia a sacerdotibus Iudæis accipi posse, qui etiam hodie Messix primum adventum expectant, cum catholici alterum Nazarenum expectent. Idem dicimus pro præfectis Romanis, quia Regnum Dei, quod Ieshù ut Rex Iudæorum Pilato nuntiavit, Romæ potentiam obscurabat.

Colloquium istud cum Cæpha Rabbuni et cum Pontio Pilato, cui fama erat hominem durum esse, non solum declaratio theologica fuit sed etiam declaratio politica de auctoritate («Date Cæsari tributum» pro vectigalibus tantum fuit). Id quod, ut postea videbimus, re vera sub quartum sæculum circiter in Imperio Romano Orientali accidit, cum Catholicismus regimini Ecclesia factus est et auctoritatem imperatoriam petebat ad eam imponendam.

Feliciter, ut sæcula luminum docent nemo hodie condemnatur propter sententiam religiosam. Qua re ex lege Romana a Romanis horrende Ieshù crucifixione passus est, neque propter populum Iudaicum, qui sine ulla culpa deicidio a Catholicis postea violenter et cruenta condemnatus est usque ad sæculum vicesimum: «Falsum testimonium ne dixeris!»

Iohannes XXIII Papa ille humanissimus inter alia absurdam asperam precem c.t. «Pro perfidis Hebræis» delevit et ad veniam petendam et ad pacem religiosam componendam iter famosum incepit: Concilium Œcumenicum Vaticanum II, inter annos 1962-65 effectum et a Paulo VI Papa completum.

4. DOGMA THEOLOGICUM ET MENS HISTORICA.

De Nazarenî corpore quod repente post mortem evanuit, doctrinæ catholicæ maximum mysterium fidei (resurrectio et ascensio) una cum Nazarenî matris mortis mysterio (Mariæ pura conceptio et assumptio cælestis anima et corpore), theologia dogmatica et historia hominum semper inter se civiliter observabunt sed numquam una consentient.

Tempore Romano classico, ædificium cui nomen erat «Pantheon» exemplum civile illustre fuit quia pacis universalis præceptum habebat. Romani pacem inter religiones volebant, neque dominationem obstinam. Itaque in «Pantheon» signa et simulacra omnium

religionum una adfuerunt. Condicio et pacifica et minima et necessaria una fuit: nihil contra Romam esse debebat.

Anno 609 Bonifacius IV Papa locum mutavit. Non pro deo catholico uno, sed pro omnibus sanctis catholicis consecravit. Ergo novum præceptum fuit: «Non multi dei sed multi sancti». At tempus semper currit et sæculo vicesimo, secundum Iohannem XXIII Papam, non pauci sancti probatione historica falsi declarati fuerunt omnino, ergo homo ille optimus eos delevit pro veritatis amore.

Hodie sancti circiter 10.000 sunt, multo magis quam dei Romani fuerunt, sed permulti obliti sunt de Pauli apostoli theoria, quæ dicit «omnes christianos 'probos' sanctos esse». Probitas quidem humanitatis bonum universale est omnino: «Homo omnium rerum mensura est, earum quæ exstant necnon quæ non exstant» (Protagoras).

Pro pace sociali nemo philosophiam vel scientiam fide theologica obscurare potest: si fides adsit, recte adsit! Si non adest, simpliciter non adest quia «cives inter se colere debent pariter, sine privilegiis». ³ Instar Ciceronis: «Ius ac fas colere». Hodie in Europa Occidentali «fas colere» ad omnes religiones pacificas populares hodiernas attinet.

Papam hodie habemus, cui nomen est Franciscus, qui humilis et liberaliter loquitur et ad pacem permulsum adiuvat, quia iustitiam pro pauperibus et infirmis maxime proclamat. Quam ob rem, omnes cives eum servant, sive credentes sive non credentes.

In cultu democratico hodierno, primum humanitas deinde theologiæ, quia Christianismus unus non est et numquam fuit, usque ab origine. ⁴ Hodie 43 sectæ christianæ in mundo sunt et sæculis præteritis odium contra Protestantes historia pessima fuit, ut Ecclesia Valdensis docet, quæ tam vehementer quam in Francogallia (Cf. G. Licoppe, *Melissa* 185), quacum conexus exstabant, multos martyres habuit. Franciscus Papa veniam petivit.

Post alterum bellum mundanum, anno 1965 Ecclesia Catholica encyclica «Nostra ætate» aliquid mutavit in sermone religioso.

Dogma de trinitate (pater, et filius et spiritus sanctus unum tantum sunt) et de arianismo (Nazareni substantia «humana» tantum est) et de monophysismo (Nazareni substantia «divina» tantum est), post quartum sæculum controversias effecerunt quæ finem ultimum habuerunt in Concilio Vaticano I inter annos 1869-1870 effecto.

Itaque hodie ariani et monophysitæ Ecclesiæ inimici iam non sunt quia ambo consulto æque recti in

Concilio æstimati sunt. Scilicet, doctrina officialis semper trinitas est, sic ut sub finem quarti sæculi facta est, Theodosio imperante. ⁵ Post longum tempus durum, interdum cruentum, Concilii Vaticani I sententia illa tam callida et opportuna quam quæ maxime fuit.

Trinitas fide solum solvi potest, si fides adest, quia sine experientia ratio scientiaque nihil facere possunt. Philosophice experientia est comprobatio et confirmatio in mundo sensibili.

E.g. de miraculis, de visionibus et de exorcismis quid dicamus? Præceptum humanum historicum ergo unum est: ad vitam nostram fovendam historia, philosophia atque scientiæ necessariæ sunt, neque metaphysica quia modus ille cogitandi et sentiendi atque agendi, id est vivendi, experientiam transcendit. ⁶

5. CALOR HUMANUS ET FERVOR DIVINUS.

Clare, Iordanus Brunus et Galileus multa docent in historia universali. Bellarminus Cardinalis, qui eos interrogavit in Inquisitione, maximus doctor ecclesiæ proclamatus fuit. Ecclesia Catholica se excusavit pro Galileo, post 4 sæcula et dimidium, ut paulo ante fecerat pro cruciatis post 8-9 sæcula vel plura (prima cruciata decimo sæculo accidit). Sed veniam non petivit pro Bruno post 4 sæcula, qui a Tribunali Inquisitionis rogo condemnatus est et corpus eius in strue combustum est, qua re iuveni philosopho illi monumentum hodie erectum est Romæ in platea «Campo de' Fiori» vocata. Hoc casu se excusare haud facile fieri potest, quia Robertus Bellarminus anno 1930, dictatura imperante in Italia, sanctus factus est a Pio XI et nomen eius in Calendario die 17 mensis Septembris scriptum est. Papa ille facile sanctificabat (e.g. Mussolini publice ex cathedra a Pio XI laudatus est ut «homo providentiæ divinæ»).

Galileus, vir humanissimus, sua proprius theoria mundum nostrum mutavit. Nobis explicavit id quod Dantes Alagherius de cælo nesciebat et vitam nostram meliorem fecit.

Ecclesia Catholica multum perdidit inter homines doctos, quorum aliqui fuerunt qui libros scripserunt et pelliculas cinematographicas fecerunt in mundo hodierno.

6. NOMEN ET OMEN.

Carolo Magno imperante, permulta acciderunt et Sacrum Romanum Imperium initiavit id quod finem tantum habuit postquam Napoleo Bonaparte in Europa imperavit et multa acclaravit cum Ecclesia Catholica. Græce Καθολικὴ Ἐκκλησία ecclesiam ad mundum integrum pertinere significat.

Hoc nomen natum est cum Ecclesia Catholica facta est «Ecclesia Imperii Romani Orientalis». Illo tempore cito impetum fecit contra paganismum Romanum, post Theodosium Imperatorem, de quo recordamur de templis paganis violenter deletis et de historia crudeli et cruenta Hypatiæ et Cyrilli Alexandrini. Postquam «gladio» ut barbarus ferus iuvenem mulierem docilem et inermem et innocentem laceravit, quare Cyrillus Alexandrinus homo ille terrificans, dux «parabolano- rum», qui horribiles homines scelesti fuerunt, sanctus factus est et in calendario die 27 mensis Iunii memoria tenetur?

Doctissimæ Hypatiæ Alexandrinæ martyrium est historiæ humanitatis signum indelebile. Intra 70 annos circiter, usque a Constantini edicto a. 313 emisso usque ad Theodosii Thessalonica edictum a. 380 emissum, Ecclesiæ Catholicæ imago formam et naturam mutavit ab humili Ecclesia cruce vexata ad Ecclesiam locupletem vi et gladio vexatricem.

Ergo tres Imperatores consecravit: Theodosium, Carolum Magnum et Napoleonem.

7. LUMEN ET OBSCURITAS.

Pro nobis qui hodie sæculorum luminum filii sumus, nostræ ætatis administratio publica, ut locus unus ad iura humana fovenda, Napoleonis donum est democratix hodiernæ datum, quam populi hodie permultum amant contra dictaturas. Italia multum habuit. Napoleo et uxor eius in ecclesia consecrati sunt (cf. G. Licoppe, *Melissa* 185) sic ut ante 1000 annos circiter Carolus Magnus Sacrum Romanum Imperium incep- rat. Ipse coronam sibi ipsi in capite ponere voluit et

uxorem imperatricem coronavit manibus suis quoque.

In Italia, breviarium historicum Ecclesiæ Catholicæ permulti nesciunt, fortasse plerique. Breviarium histo- ricum regiminis colonici Italici permulti nesciunt quoque. Certe Italiæ honor numquam delebitur quia error ille perfidus et culpa ea gravis inhumana ad omnes Italos non attinet omnino. Utcumque, ad terras latas et divitias maximas obtinendas regimina fuerunt quæ cum ecclesiis christianis una operam consociatam in mundo dederunt. Scilicet, ad pacem petendam in durissima œconomia hodierna, hæc historia numquam occultanda est quoque, quoniam necessaria est.

Ubicumque hodie homines credentes vel non cre- dentes sunt qui, iustitia et probitate et concordia, vitam certam pro omnibus in mundo volunt: hoc semen germinaturum est et Europa nostra quoque ger- minatura, constitutione confederata. ☞

1. Gaius Licoppe, *De Romano Imperio Orientali*. Radices historicæ sunt de Iesu catholico.

2. Mauro Pesce, *Inchiesta su Gesù*. Permulta sunt de Iesu storico.

3. *Constitutio Reipublicæ Italicæ, Principia Fundamentalia*, cap. III. Charta Constitutionalis Italica post alterum bellum mundanum anno 1947 scripta est et a populo Italico comprobata est ut «lumen vitæ civilis et socialis». Humanissima est, non minus quam Charta Universalis Iurium Humanorum a Nationum Unitarum Ordinatione anno 1948 scripta.

4. Mauro Pesce, *Op. cit.*

5. Gaius Licoppe, *Op. cit.*

6. Immanuel Kant, *Kritik der Praktischen Vernunft*. In philosophiæ historico itinere, liber ille «milliarium aureum» est.

MILLIARIVM AVREVM

Subridere valetudini prodest et conscientiam animat.

In hoc fasciculo !

Quid minimum sit discipulos docendum (III) [G. Licoppe] p. 1
De Croatis Burgenlandiensibus [M. Hirschler] p. 2
De litteris sæculi XVIII Latinis prolusio (II) [Th. Sacré] p. 5
De iucunda fabella alchemica [S. Feye] p. 9
Atlantis. III - Olaus Rudbeck ævumque nostrum [F. Deraedt] p. 12
Ieshu Nazaren Bar Ioseph, humanus an metaphysicus? [V. Sebastiani] p. 13

*Imago tegumenti: Alexander Volta, inventor pilæ electricæ hic ab ipso delineatæ,
etiam fuit poeta Latinus, ut monstratur pagina 5 huius fasciculi.*

*N.B.: Re vera erat «pila» alternorum discorum cupri et zinci,
interposita tela aqua salsa imbuta (Wikipedia).*

INSTITVTIO LINGVÆ LATINÆ

in museo Domus Erasmianæ a Melissa præbetur omni Martis die ab hora
18 ad horam 19.30. Duo sunt lectionum gradus, et incipientibus et magis
progressis apti.

Si quis plura scire cupit : tel. + 32 (0) 475.47.55.18, g.licoppe@skynet.be

MELISSA, folia perenni Latinitati dicata, sexies in anno edita.

Pretium annuæ subnotationis : 20 eur. / 25 \$

BNP Paribas Fortis :

BIC : GEBABEBB, IBAN : BE13 0016 2871 1539

